

COMPLEXUL MUZEAL NAȚIONAL „MOLDOVA” IAȘI
MUZEUL DE ISTORIE A MOLDOVEI

CERCETĂRI ISTORICE
(SERIE NOUĂ)

XXXVI
2017

IAȘI
2017

COMITETUL DE REDACȚIE

Senica ȚURCANU (redactor șef)
Lăcrămioara STRATULAT
Loredana SOLCAN
Sorin IFTIMI
Ioan IAȚCU
Adriana MIRON (secretar de redacție)

Traduceri revizuite/realizate

Coralia COSTAȘ

Grafică copertă și Editare DTP

Cătălin HRIBAN

Adresa redacției

Complexul Muzeal Național „Moldova” Iași
Muzeul de Istorie a Moldovei
Piața Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 1
Iași, RO-700028
Telefon: 04 0232218383
Fax: 04 0332408166
e-mail: cercetari.istorice@yahoo.com

ISSN 1453-3960

EDITURA PALATUL CULTURII

Iași

SUMAR
SOMMAIRE – CONTENTS – INHALT

ABREVIERI <i>Abbreviations – Abreviations – Abkürzungen</i>	7
Mădălin-Cornel VĂLEANU, Evoluția habitatului uman în spațiul carpato-nistrean din Paleoliticul Superior și până în Neolitic / <i>The Evolution of the Human Habitat Between the Upper Paleolithic and the Neolithic</i>	11
Sergiu-Constantin ENEA, Din nou despre simboluri. Scurte considerații despre pintaderele din Neoliticul României / <i>Again about Symbols. Short Considerations on the Romanian Neolithic Stamp Seals</i>	33
Vasile DIACONU, Un vas eneolitic de tip kernos descoperit la Răucești, județul Neamț / <i>A Kernos-Type Eneolithic Vessel Discovered in Răucești, Neamț County</i>	47
George BODI, Ana-Lavinia VASILIU, Andrei Victor OANCEA, Mihaela OLARU, Investigație metodologică asupra posibilității caracterizării porozității ceramice cu ajutorul analizei automate a imaginilor digitale / <i>Methodological Investigation on the Possibility of Characterization of Ceramic Porosity through Digital Images Analysis</i> .	55
Casandra BRAȘOVEANU, Diana-Măriuca VORNICU, Felix-Adrian TENCARIU, Notă asupra materialelor din perioada Hallstattului Timpuriu descoperite recent în situl Isaiia - Balta Popii / <i>Note on the Finds Dated to Early Hallstatt Recently Discovered in the Site of Isaiia - Balta Popii</i>	81
Ioan IAȚCU, Tamilia-Elena MARIN, New Discoveries on the Middle Prut River: A Rare Type of Sinopean Amphora / <i>Noi descoperiri pe Prutul Mijlociu: un tip rar de amforă sinopeană</i>	95
Cătălin HRIBAN, The Adversary and its Weapon. The Late Medieval Depictions of the Anti-Christian / <i>Adversarul și armele sale. Reprezentări ale anti-creștinismului în Evul Mediu târziu</i>	105

Bobi APĂVĂLOAEI, Încercări de sistematizare a orașului Iași în perioada domniilor fanariote / <i>Systematization Attempts in the City of Iași During the Reign of the Phanariote Princes</i>	155
Violeta-Anca EPURE, Justiția în Principatele Române în viziunea călătorilor și consulilor francezi din perioada prepașoptistă / <i>La justice dans les Principautés Roumaines dans la vision des voyageurs et consuls français avant la révolution de 1848</i>	189
Ștefan S. GOROVEI, Testamentul unui ctitor ieșean: Paharnicul Iordache Lozonschi (1827) / <i>Le testament d'un ktitor jassyot: l'échanson Iordache Lozonschi (1827)</i>	203
Sorin IFTIMI, Colecția de portrete a familiei Callimachi (secolele XVIII-XIX) / <i>The Collection of Callimachi Family Portraits (18th -19th Century)</i>	225
Tudor-Radu TIRON, Mihail vodă Sturdza și proiectul celei dintâi decorații românești: <i>Semnul Distenției a Neprihănitei Slujbe</i> / <i>Le prince Michel Sturdza et le projet de la première décoration roumaine: le Signe de distinction Pour Service Irréprochable</i>	263
Vasile DIACONU, Restituiri privitoare la istoricul arheologiei nemțene. In memoriam prof. dr. Ioan Mitrea (1937-2017) / <i>Some Restitutions Regarding the History of Archaeology within the County of Neamț. In Memoriam Prof. Ioan Mitrea (1937-2017)</i>	297
Brîndușa MUNTEANU, Victor Condurache – personalitate a muzeografiei românești / <i>Victor Condurache – A Personality of the Romanian Museography</i>	311
Narcis Dorin ION, Din viața familiei Rosetti. Convorbiri cu Elisaveta (Safta) Varlam / <i>From the Life of the Rosetti Family. Discussions with Elisaveta (Safta) Varlam</i>	321

Recenzii și note de lectură

- Tudor Arnăuț, *Spații sacre și practici funerare din mileniul I a. Chr. în arealul carpato-balcanic*, Universitatea de Stat din Moldova, Centrul de Cercetare Științifică „Științele Umanistice”, Laboratorul de Cercetări Științifice „Tracologie”, Casa Editorial-Poligrafică „Bons Offices”, Chișinău, 2014, 564 p. (Tamilia-Elena MARIN) 347
- Dan Floareș, *Petru Șchiopul și epoca sa*, Editura Vasiliana '98, Iași, 2017, 255 p. (Cătălin HRIBAN) 352
- Sorin Iftimi, Aurica Ichim, *Iași – Capitala României, 1916-1918. Iassy – Capital City of Romania*, București, 2017, 311 p. (Ion I. SOLCANU) 357
- Ion Agrigoroaiei, *Opinie publică și stare de spirit în vremea Războiului de Întregire și a Marii Uniri*, ediția a II-a revizuită, Editura Fundației Academice AXIS, Iași, 2016, 324 p. (Ion I. SOLCANU)..... 358
- Ion Hâncu, *Scara vieții*, ediție îngrijită de prof. univ. dr. hab. Gheorghe Postică, Chișinău, 2016, 300 p. (Costică ASĂVOAIE) 360

Obituaria

- Paraschiva-Victoria Batariuc (13 ianuarie 1948-17 iunie 2016) (Rodica POPOVICI)..... 363

ABREVIERI

ABBREVIATIONS - ABREVIATIONS - ABKURZUNGEN

AARMSȘ	<i>Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Științifice</i> , București.
AIIAI/ AIIX	<i>Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Iași/ Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol”</i> , Iași.
AMM	<i>Acta Moldaviae Meridionalis</i> , Anuarul Muzeului Județean Vaslui.
AMN	<i>Acta Musei Napocensis</i> , Muzeul de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca.
AMP	<i>Acta Musei Porolissensis</i> , Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău.
AMS	<i>Acta Moldaviae Septentrionalis</i> , Muzeul Județean Botoșani.
Angustia	<i>Angustia</i> , Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, Sfântu Gheorghe.
AP	<i>Analele Putnei</i> , Centrul de cercetare și documentare „Ștefan cel Mare”, Mănăstirea Putna.
Apulum	<i>Apulum. Acta Musei Apulensis</i> , Muzeul Național al Unirii, Alba-Iulia
ArhGen	<i>Arhiva Genealogică</i> , Academia Română. Comisia de Heraldică, Genealogie și Sigilografie, Iași.
Arhiva	<i>Arhiva. Organul Societății Științifice și Literare</i> , Iași.
Arhiva Românească	<i>Arhiva Românească</i> , București.
ArhMed	<i>Arheologia Medievală</i> , Asociația Arheologilor Medieviști din România.
ArhMold	<i>Arheologia Moldovei</i> , Institutul de Arheologie Iași.
Ars Transilvanniae	<i>Ars Transilvaniae</i> , Institutul de arheologie și istoria artelor, Cluj-Napoca.
AȘUI	<i>Analele Științifice ale Universității „A. I. Cuza” din Iași</i> , Iași.
BAM	<i>Bibliotheca Archaeologica Moldaviae</i> , Iași.
BMA	<i>Bibliotheca Memoriae Antiquitatis</i> , Piatra-Neamț.
B.MIM	<i>București. Materiale de Istorie și Muzeografie</i> , Muzeul Municipiului București.
Boabe de Grâu	<i>Boabe de Grâu. Revistă de cultură</i> , București.
BSNR	<i>Buletinul Societății Numismatice Române</i> , București.

BTh	<i>Bibliotheca Thracologica</i> , București.
Buridava	<i>Buridava. Studii și materiale</i> , Muzeul Județean „Aurelian Sacerdoțanu”, Vâlcea.
CA	<i>Cercetări Arheologice</i> , Muzeul Național de Istorie a României, București.
Carpica	<i>Carpica</i> , Muzeul Județean de Istorie „Iulian Antonescu”, Bacău.
CC	<i>Codrul Cosminului</i> , Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava.
CCAR	<i>Cronica cercetărilor arheologice din România</i> , CIMEC, București.
CCDJ	<i>Cultură și civilizație la Dunărea de Jos</i> , Muzeul Dunării de Jos, Călărași.
CDM	<i>Catalogul documentelor moldovenești</i> , București.
CI	<i>Cercetări Istorice</i> , Muzeul de Istorie a Moldovei, Iași.
CN	<i>Cercetări Numismatice</i> , Muzeul Național de Istorie a României, București.
CNA	<i>Cronica numismatică și arheologică. Foaie de informații a Societății Numismatice Române</i> , București.
Cumidava	<i>Cumidava</i> , Muzeul Județean de Istorie, Brașov.
Dacia	<i>Dacia. Recherches et découvertes archéologiques en Roumanie</i> , București.
Dacia N. S.	<i>Dacia. Revue d'archéologie et d'histoire ancienne</i> , Nouvelle Série, București.
DIR	<i>Documente privind istoria României</i> , seria A, Moldova; seria B, Țara Românească, București.
Dolgozatok	<i>Dolgozatok. Az Erdélyi Nemzeti Múzeum érem- és régiséggyűjteményéről</i> , Kolozsvár.
DRH	<i>Documenta Romaniae Historica</i> , seria A, Moldova; seria B, Țara Românească, București.
ERAUL	<i>Etudes et recherches archéologiques de l'Université de Liège</i> , Liège.
Europa XXI	<i>Europa XXI</i> , Centrul de Istorie și Civilizație Europeană, Academia Română, Filiala Iași.
Forum Cultural	<i>Forum Cultural</i> , Direcția Județeană pentru Cultură și Patrimoniul Cultural Național Botoșani.
Herb	<i>Herb. Revista română de heraldică</i> , Institutul Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta”, Iași.
Hierasus	<i>Hierasus. Anuarul Muzeului Județean Botoșani</i> , Muzeul Județean Botoșani.
Historia Urbana	<i>Historia Urbana</i> , Academia Română. Comisia de Istorie a Orașelor din România, Sibiu.

IN	<i>Ioan Neculce. Buletinul Muzeului Municipal Iași</i> , Iași.
KSIA	<i>Kratkie soobšenija Instituta Arheologii</i> , Kiev.
MAE	Ministerul Afacerilor Externe.
MCA	<i>Materiale și Cercetări Arheologice</i> , Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București.
MDO	<i>Monitorul. Diar oficial al Terei Romanesci</i> , București.
MemAntiq	<i>Memoria Antiquitatis. Acta Musei Petrodavensis</i> , Complexul Muzeal Județean Neamț.
MMS	<i>Mitropolia Moldovei și Sucevei</i> , Iași.
MN	<i>Muzeul Național</i> , Muzeul Național de Istorie a României, București.
MNAR	Muzeul Național de Artă al României.
MOF	<i>Monitorul Oficial al României</i> , București.
Monumentul	<i>Monumentul - Tradiție și Viitor, lucrările Simpozionului Național „Monumentul - Tradiție și Viitor”</i> , Iași.
Mousaios	<i>Mousaios</i> , Muzeul Județean Buzău.
Peuce	<i>Peuce</i> , Institutul de cercetări Eco-Muzeale, Tulcea.
RA	<i>Revista Arheologică</i> , Institutul Patrimoniului Cultural al Academiei de Științe a Moldovei, Chișinău.
RdI	<i>Revista de Istorie</i> , București.
RIM	<i>Revista de Istorie a Moldovei</i> , Institutul de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei, Chișinău.
RIR	<i>Revista Istorică Română</i> , București.
RMI	<i>Revista Monumentelor Istorice</i> , București.
RMM	<i>Revista Muzeelor și Monumentelor</i> , București.
RMM-MIA	<i>Revista Muzeelor și Monumentelor. Monumente Istorice și de Artă</i> , București.
RRH	<i>Revue roumaine d'histoire</i> , București.
SAA	<i>Studia Antiqua et Archaeologica</i> , Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.
Sargeția	<i>Sargetia. Acta Musei Devensis</i> , Deva.
SCIA-AP	<i>Studii și cercetări de istoria artei. Seria Artă plastică</i> , București.
SCIV(A)	<i>Studii și cercetări de istorie veche (și arheologie)</i> , Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București.
SJAN	Serviciul Județean al Arhivelor Naționale.

SMMIM	<i>Studii și Materiale de Muzeografie și Istorie Militară</i> , Muzeul Militar Central, București.
SP	<i>Studii de Preistorie</i> , Asociația Română de Arheologie, București.
StComSM	<i>Satu Mare. Studii și Comunicări</i> , Muzeul Județean Satu Mare, Satu Mare.
Suceava	<i>Suceava</i> , Anuarul Muzeului Bucovinei, Suceava.
Tibiscus	<i>Tibiscus</i> , Muzeul Banatului, Timișoara.
ThD	<i>Thraco-Dacica</i> , Institutul Român de Tracologie, București.
UISPP	Union Internationale des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques.

OBITUARIA

PARASCHIVA-VICTORIA BATARIUC (13 IANUARIE 1948-17 IUNIE 2016)



În ziua de 17 iunie 2016 s-a stins din viață, după o lungă și grea suferință, prietena și colega noastră, Victorița Batariuc. Așa îi spuneam noi toți, colegii, sau simplu - Victorița.

Ne-am cunoscut, cu mulți ani în urmă, la o sesiune de arheologie medievală, la Suceava, în anul 1974. De atunci, drumurile noastre comune și preocupările ne-au apropiat, cu lecturi și autori preferați, cu opțiuni muzicale, obiceiuri de familie... A fost o prietenie adevărată, de-o viață, până când firul s-a rupt...

Victorița a văzut lumina zilei la Deva, la 13 ianuarie 1948. De orașul natal își amintea întotdeauna cu mult drag și nostalgie, la fel și de copilăria frumoasă, cu excursiile de poveste de la Cetate sau de la Castelul Corvineștilor. Reîntorși pe meleagurile bucovinene, părinții săi s-au stabilit la Suceava, iar fiica lor a început școala și a absolvit liceul „Petru Rareș” în anul 1966. Studiile superioare le-a continuat la București, la Facultatea de Istorie a Universității, iar lucrarea de licență

a susținut-o în anul 1972. Din anii studenției își aducea aminte, cu mult respect și admirație, de unii dintre profesorii săi, dar mai ales de doamna Zoe Petre și de profesorul Ion Nestor. Pe șantierul de la Sărata Monteoru, în practica arheologică i-a urmat, în repetate rânduri, pe profesorul Ion Nestor și pe doamna Eugenia Zaharia, de la care a primit primele învățăminte în cele începuturi arheologice. Din severitatea profesorului, care inspira uneori teamă, și din delicatețea doamnei a învățat mult și a înțeles cu ușurință importanța lucrului bine făcut, a documentării temeinice și, totodată, frica de a nu greși. Fără îndoială că aceste prime începuturi i-au îndrumat bine pașii și au călăuzit-o spre calea pe care avea să o urmeze în viitor.

După absolvirea Facultății de Istorie din București, a fost încadrată la Muzeul sucevean, devenit ulterior Muzeul Bucovinei. Și aici, probabil, vechile legături cu bunicul patern și-au spus cuvântul. Deși nu-l cunoscuse decât din spusele părinților, despre el vorbea, adeseori, cu multă duiosie. Paraschiva-Victoria Batariuc provenea dintr-o familie de intelectuali bucovineni, bunicul său fiind membru fondator al Societății „Muzeul” din Suceava.

Primele etape ale ierarhiei profesionale le-a parcurs treptat, începând de la funcția de îndrumător la Cetatea de Scaun a Sucevei (1972-1974), apoi muzeograf (1974-1988), muzeograf principal (1988-1992) și, în final, muzeograf IA (1994-2005).

Pe parcursul celor peste 33 de ani de activitate continuă în cadrul Muzeului Bucovinei, Paraschiva-Victoria Batariuc a participat la numeroase șantiere arheologice (peste 20), unele de amploare, altele, cum era și firesc, de o importanță mai mică. Enumerarea celor mai importante șantiere ne apare însă necesară pentru a sublinia direcțiile principale spre care și-a îndreptat cercetarea: Mănăstirea Probota, Curtea Domnească din Suceava, Biserica Sf. Gheorghe (Mirăuți), Biserica Sf. Ilie, Casa domnească de la Mănăstirea Putna, Bosanci - *La Pod la Rediu* și, nu în ultimul rând, mult iubitul Mihoveni - *Cabla Morii*. La acest din urmă sit, atât de aproape de sufletul său, Victorița a revenit mereu și după pensionarea sa din anul 2005, căutând noi repere și informații despre așezarea rurală medievală. Aici, la Mihoveni, mai trăiau încă câteva rude îndepărtate din familia tatălui.

Pe lângă șantierele arheologice menționate, Victorița a participat la numeroase cercetări de teren, săpături de supraveghere sau de salvare efectuate pe teritoriul orașului Suceava, care au adus noi date și precizări cu privire la plasarea în spațiul urban a unor locuințe, ateliere meșteșugărești, biserici dispărute, așezăminte șpitalicești - elemente importante de topografie, extrem de utile pentru restituiri viitoare. Fără această activitate asiduă și tenace, multe elemente de topografie medievală și modernă, precum și materiale arheologice de excepție ar fi rămas necunoscute și pierdute în uitare.

Paralel cu investigarea arheologică de teren, o importanță aparte a avut-o străduința sa pentru organizarea sistematică, corectă și judicioasă a depozitului de arheologie al Muzeului, muncă anevoioasă, care a cerut mult timp și un efort fizic

considerabil. A fost mulțumită de ceea ce a realizat pentru Muzeu și pentru cei ce ar fi dorit să vadă și să studieze îndeaproape obiecte aflate în patrimoniul instituției. Pentru multe din aceste obiecte a întocmit fișe de evaluare, pe care le putem oricând consulta pe site-ul CIMEC. Tot ca muzeograf, a organizat numeroase expoziții, împreună cu colegii din Muzeu, la care a pus mult suflet și a realizat, în colaborare, cataloagele adecvate.

Între anii 1990-2006 a fost Secretarul de redacție al periodicului *Suceava. Anuarul Muzeului Bucovina*. Prin atenția și competența cu care s-a îngrijit de lucrările încredințate spre publicare, prin acribia cu care a făcut verificările necesare, publicația a căpătat un suflu nou și o mai mare apreciere.

Datorită preocupărilor sale a fost aleasă și a activat ca membră în Comisia de Istorie a Orașelor din România. De asemenea, a fost membră a Asociației Arheologilor Medievaliști din România și a Asociației Ars Transilvaniae.

Din numărul apreciabil de articole publicate (peste 100), la care se adaugă cărțile proprii sau scrise în colaborare, se detașează, ca o constantă, aplecarea sa spre studiul cahlelor din Moldova, spre problematica complexă pe care o implică, în general, cercetarea ceramicii monumentale. De la primele începuturi în arheologia medievală, concretizate în colaborarea la redactarea lucrării *Mărturii de civilizație medievală românească. O casă a domniei și o sobă monumentală de la Suceava din vremea lui Ștefan cel Mare*, apărută în Editura Academiei, în 1979, și până la lucrarea sa proprie *Cahle din Moldova medievală. Secolele XIV-XVII*, editată la Istros - Brăila, în 1999, a fost un drum greu, cu multe obstacole în documentare și în interpretarea datelor, care au fost surmontate cu tenacitate, cu puterea pasiunii și a sacrificiului. Cartea a consacrat-o ca pe cea mai bună cunoscătoare a cahlelor din Moldova. Repertoriul bogat și variat al temelor decorative - religioase, de inspirație literară, cu referire la viața de curte și cavaleriească, reprezentări heraldice etc. - fragmentar cunoscut până atunci, s-a devoalat, rând pe rând, cu o claritate și o precizie desăvârșite. Din păcate, această carte, care a limpezit multe necunoscute și a deschis noi căi de cercetare, nu a fost încununată cu niciun premiu. Cartea a reprezentat, de fapt, o sinteză condensată a tezei sale de doctorat, pe care a susținut-o la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, sub conducerea profesorului Victor Spinei, în anul 1997.

Ca o completare la temele clasificate și doar enunțate în lucrarea *Cahlele din Moldova*, cele mai multe din articolele sale publicate ulterior cărții, cu privire la variatele și diversele probleme pe care le implică studiul acestora, au fost adunate în culegerea *Civilizație medievală românească. Ceramica monumentală din Moldova*, publicată la Editura Academiei Române, în anul 2012. Observațiile pertinente și interpretările originale au făcut ca lucrarea, deși compusă dintr-un număr apreciabil de note și studii, să se închege într-un tot unitar, care ne dezvăluie prin vechi imagini mărturii de viață și mentalitate medievale.

În același registru de preocupări s-a înscris și *Catalogul colecției Romstorfer. Ceramica monumentală*, publicat la Editura Mușatinii din Suceava, care valorifică exemplar cahlele și plăcile pavimentare strânse cu multă grijă de învățatul austriac în timpul săpăturilor de pionierat de la Cetatea de Scaun și Câmpul Șanțurilor din anii 1895-1904. De data aceasta, lucrarea a primit premiul „George Oprescu” al Academiei Române (2008).

Preocupările sale s-au îndreptat și spre arhitectura ecleziastică. Ele au avut în vedere, mai ales, cercetările arheologice efectuate în ultima jumătate de secol, coroborate, cum era și firesc, cu informația documentară scrisă, aducând, acolo unde era cazul, observațiile și rectificările necesare. Vechea și constanta înclinație spre istoria artei s-a materializat, astfel, în lucrarea, intitulată cu multă modestie, *Contribuții mărunte la istoria arhitecturii din Ținuturile Suceava și Cernăuți (secolele XIV-XVIII)*, apărută la Editura Karl. A. Romstorfer în anul 2011. De la aceste preocupări privind arhitectura bisericească a venit și gândul de a reedita vechile cărți scrise de arhitectul G. Balș despre bisericile moldovenești din secolele XV-XVII, mai puțin accesibile acum, după trecerea anilor, celor interesați în consultarea lor. A realizat astfel, în colaborare, într-o frumoasă prezentare grafică, ediția anastatică a bisericilor din timpul domniei lui Ștefan cel Mare, cu comentariile aferente, urmând ca să apară în continuare volumul consacrat monumentelor din secolul al XVI-lea.

Dacă activitatea kolei noastre s-a îndreptat în mod precumpănitor spre arheologia medievală, nu pot fi neglijate însă nici contribuțiile cu privire la plastica antropomorfă și zoomorfă eneolitică, cultura ceramicii liniare, epoca bronzului etc., note și studii scrise în colaborare cu specialiștii din domeniu.

Ca o recunoaștere a meritelor sale în slujba culturii românești a fost decorată cu Ordinul Meritul Cultural, cls. I, în anul 2004. De asemenea, în anul 2010 a devenit *Cetățean de onoare* al municipiului Suceava. De acest din urmă titlu a fost întotdeauna mândră, ca o fiică a Sucevei și a Bucovinei cu trup și suflet, la fel ca și de acela de doctor în arheologie medievală, distincție obținută la Universitatea din Iași.

La un an de la plecarea dintre noi, bunei mele prietene și kolei noastre, un pios omagiu și o frumoasă aducere-aminte. Să nu ne uităm prietenii și koleii este o datorie și o onoare, în același timp. Rămâi cu bine suflet credincios și generos. Și fiindcă *non omnis moriar*, scrierile tale vor continua să fie în viitor puncte de referință în multe direcții de cercetare, dar omul care le-a înfăptuit se va ascunde în negura vremurilor. Vei rămâne însă, pentru multă vreme sau pentru totdeauna, *Doamna cahlelor moldovene*, așa cum atât de frumos ai fost denumită de un coleg de breaslă din Ardeal.

**LISTA LUCRĂRILOR PUBLICATE.
REFERINȚE BIOGRAFICE**

VOLUME PROPRII ȘI ÎN COLABORARE. REEDITĂRI

1. *Mărturii de civilizație medievală românească. O casă a domniei și o sobă monumentală de la Suceava din vremea lui Ștefan cel Mare*, Ed. Academiei Socialiste România, București, 1979 (în colaborare cu R. Popa, M. Mărgineanu-Cârstoiu).
2. *Cable din Moldova medievală. Secolele XIV-XVII*, Ed. Istros, Brăila, Suceava, 1999.
3. *Cetatea de Scaun a Sucevei. Monografie*, Ed. Bucovina istorică, Suceava, 2004.
4. *Atlas istoric al orașelor din România. Suceava/ Städtageschichte atlas Rumäniens*. Suczawa, Ed. Enciclopedică, București, 2005 (în colaborare cu T.-O. Gheorghiu, D.-D. Iacob, M.-D. Matei - coordonator).
5. *Comori arheologice restaurate în Bucovina. Archeological treasures restored in Bucovina*, Ed. Accent Print, Suceava, 2006 (în colaborare cu Il. Bondoc, C. Tănăsioiu, D.-M. Creangă).
6. *Quand le Département du Nord (France) et le județ de Suceava (Roumanie) se rencontrent...Histoires de cultures. Monastères orthodoxes de Bucovine et retables de Flandre/ Întâlnirea dintre departamentul de Nord (Franța) și Județul Suceava (România). Istoria a două culturi. Mănăstiri ortodoxe din Bucovina și „retable” din Flandra*, Terra Design, Suceava, 2006 (în colaborare cu Association des Retables de Flandre).
7. *Europa necunoscută - Comori din Bucovina/ Unbekanntes Europa - Schätze aus der Bukowina*, Ed. Lidana, Suceava, 2007 (în colaborare cu I. Mareș, C.-E. Ursu, M. Andronic, V. Marianciuc, S. Cosovan, L. Ursu).
8. *Catalogul Colecției Romstorfer. Ceramica monumentală*, Ed. Mușatinii, Suceava, 2008.
9. *Suceava între trecut și prezent*, Ed. Mușatinii, Suceava, 2008 (în colaborare cu C.-E. Ursu, M.-A. Căruntu, M. Andronic, I. Ursu).
10. *Atlas istoric al orașelor din România. Siret/ Städtageschichte atlas Rumäniens Sereth* (în colaborare cu Ș. Dragomirescu, D.-D. Iacob - coordonator), Ed. Enciclopedică, București, 2010.
11. *Sfânta Mănăstire Putna*, Ed. Mitropolit Iacov Putneanul, Suceava, 2010 (în colaborare).
12. *Contribuții mărunte la istoria arhitecturii din ținuturile Suceava și Cernăuți*, Ed. Karl A. Romstorfer, Suceava, 2011.
13. *Civilizație medievală românească - ceramica monumentală din Moldova*, Ed. Academiei, București, 2012.
14. *G. Baș, Bisericile lui Ștefan cel Mare*, Ed. Karl A. Romstorfer, Suceava, 2012 (în colaborare cu T. Sinigalia).

15. G. Balș, *Bisericile și mănăstirile moldovenești din veacul al XVI-lea*, manuscris (în colaborare cu T. Sinigalia).

STUDII ȘI ARTICOLE:

1. *Câteva piese provenite dintr-un cimitir medieval de la Suceava*, în *Suceava*, IV, 1977, p. 313-316.
2. *Cercetările arheologice de la Mihoveni (Suceava 1973)*, în *Suceava*, V, 1978, p. 89-106 (în colaborare cu N. Ursulescu).
3. *O stemă cu pisanie descoperită la Cetatea de Scaun de la Suceava*, în *Suceava*, V, 1978, p. 573-576.
4. *Așezarea precucuteniană de la Bosanci (județul Suceava)*, în *Suceava*, VI-VII, 1979-1980, p. 33-44.
5. *O cablă cu inscripție din colecțiile Muzeului Județean Suceava*, în *Suceava*, VI-VII, 1979-1980, p. 663-666.
6. *Așezarea culturii ceramicii liniare de la Mihoveni (jud. Suceava)*, în *SCIVA*, 30, 1979, 2, p. 271-284 (în colaborare cu N. Ursulescu).
7. *Motive decorative în ceramica ornamentală din secolul al XVII-lea de la Curtea Domnească - Suceava*, în *Suceava*, VIII, 1981, p. 111-120.
8. *Un document contrasigilat din secolul al XVI-lea*, în *Suceava*, IX, 1982, p. 521-524.
9. *Ceramica ornamentală din secolul al XV-lea descoperită la Curtea Domnească din Suceava*, în *Suceava*, X, 1983, p. 245-257.
10. *Un mormânt din perioada de tranziție de la neolitic la epoca bronzului descoperit la Suceava*, în *Suceava*, X, 1983, p. 835-840.
11. *Atelier de olărie la mănăstirea veche a Humorului*, în *SCIVA*, 35, 1984, 2, p. 171-183 (în colaborare cu El. Busuioc).
12. *Motive ornamentale în ceramica smălțuită de uz casnic de la Suceava din secolul al XV-lea*, în *Suceava*, XI-XII, 1984-1985, p. 47-59.
13. *Cable din secolul al XV-lea decorate cu scene inspirate din viața cavalerescă*, în *Suceava*, XIII-XIV, 1986-1987, p. 147-159.
14. *Din nou despre o inscripție de la mănăstirea Putna - piatră de mormânt sau pisanie de la casa domnească?*, în *Suceava*, XIII-XIV, 1986-1987, p. 439-445.
15. *L'idole androgyne de Mihoveni (dép. de Suceava)*, în vol. *La civilisation de Cucuteni en contexte européen*, Iași, 1987, p. 309-312 (în colaborare cu N. Ursulescu).
16. *Contribuții la cunoașterea evoluției habitatului uman în zona limitrofă a orașului Suceava*, în *Suceava*, XVII-XIX, 1990-1992, p. 9-24 (în colaborare cu M. Andronic).
17. *Descoperiri arheologice la Suceava - contribuții la cunoașterea topografiei orașului medieval*, în *Suceava*, XVII-XIX, 1990-1992, p. 36-61 (în colaborare cu M. Andronic).

18. *Cable cu Sfântul Gheorghe descoperite la Suceava*, în *SCIA-AP*, 39, 1992, p. 33-40.
19. *Ateliere pentru producerea cablurilor în Moldova medievală*, în *SCIVA*, 43, 1992, 2, p. 207-224.
20. *Necropola medievală de la Suceava - Câmpul Șanțurilor*, în *ArhMold*, XVI, 1993, p. 229-249.
21. *Cable descoperite la curți domnești din Moldova*, în *Suceava*, XX, 1993, p. 71-86.
22. *Cable descoperite în Moldova dintre Prut și Nistru*, în *ArhMold*, XVII, 1994, p. 281-292 (în colaborare cu P. Bârnea).
23. *Cable decorate cu subiecte religioase descoperite în Moldova*, în *Ars Transilvaniae*, IV, 1994, p. 115-134.
24. *Obiecte miniaturale de lut ars din perioada eneoliticului aflate în colecțiile Muzeului Național al Bucovinei Suceava*, în *Suceava*, XXI, 1994, p. 21-29 (în colaborare cu I. Mareș).
25. *Descoperiri inedite de ceramică monumentală la Suceava*, în *Suceava*, XXI, 1994, p. 102-113.
26. *Ceramică monumentală descoperită la curți boieresti din județul Suceava*, în *SCIVA*, 45, 1994, 1, p. 71-83.
27. *Motive decorative de inspirație literară pe cable din secolele XV-XVII descoperite în Moldova*, în *Ars Transilvaniae*, V, 1995, p. 109-122.
28. *Elemente heraldice pe cable descoperite în Moldova (secolele XV-XVI)*, în *ArhGen*, II (VII), 1-2, 1995, p. 315-343.
29. *Decorul ceramic al monumentelor din Moldova medievală. Secolele XIV-XVII*, în *SCIA-AP*, 42, 1995, p. 3-17.
30. *Un nou tip de idol în cultura Cucuteni*, în *CC*, 1 (11), 1995, p. 191-194 (în colaborare cu N. Ursulescu).
31. *Probleme care așteaptă răspuns de la cercetarea arheologică a bisericii „Sf. Gheorghe” (Mirăuți), din Suceava*, în *RMI*, 1995, 1-2, p. 5-14 (în colaborare cu M. D. Matei, arh. Gh. Sion).
32. *Mășugurile în Suceava medievală. Secolele XIV-XVII*, în *Suceava*, XXIII-XXIV, 1995-1996, p. 246-254.
33. *Cable descoperite în locuințe de orășeni la Suceava*, în *ArhMed*, I, 1996, p. 69-124.
34. *Cable descoperite la Germisara (Geoagiu-Băi), județul Hunedoara*, în *Sargeția*, XXVI, 1996, p. 391-417 (în colaborare cu E. Pescaru).
35. *Momente din viața de curte ilustrate pe cable descoperite în Moldova - scenele de dans*, în *Ars Transilvaniae*, VI, 1996, p. 75-91 (în colaborare cu Fl. Hău).
36. *Cable de coronament din Moldova (secolele XIV-XV)*, în *ArhMold*, XX, 1999, p. 127-151.

37. *Orașe, sate, locuințe în Țările Române oglindite în scrierile călătorilor străini*, în *Suceava*, XXIV-XXV, 1997-1998, p. 147-177.
38. *Un engolpion din secolele XIII-XIV descoperit la Suceava*, în *ArhMed*, II, 1998, p. 155-160 (în colaborare cu Fl. Hău).
39. *Cable cu reprezentări de cavaleri din Moldova - secolele XVI-XVII*, în *SCIVA*, 49, 1998, 2, p. 195-205.
40. *Instalații de încălzit în locuințe din mediul rural din Moldova. Secolele XIV-XVII*, în *ArhMold*, XXI, 1998 (2000), p. 149-163.
41. *Din istoria vestimentației în Țările Române - costumul feminin de la Siret*, în *Ars Transilvaniae*, VIII-IX, 1998-1999, p. 261-286.
42. *Cable cu reprezentări de cavaler în turnir descoperite în Moldova. Secolele XV-XVI*, în *ArhMold*, XXII, 1999 (2002), p. 125-145.
43. *Cable cu elemente heraldice descoperite la Baia*, în *Herb*, I (VI), 1999/1-2, p. 87-100.
44. *Sobe din cable în locuințe de orașeni la Suceava*, în *Historia Urbana*, VII, 1999, 1-2, p. 37-66.
45. *Plastica antropomorfă de la Mihoveni - Cabla Morii*, în *Suceava*, XXVI-XXVIII, 1999-2001, p. 109-143 (în colaborare cu S. Ignătescu, B.-P. Niculică).
46. *Cable în colecțiile Muzeului de istorie - Roman*, în *Suceava*, XXVI-XXVIII, 1999-2001, p. 385-416 (în colaborare cu D. Hordilă).
47. *Plăci pavimentare ceramice descoperite la Suceava*, în *ArhMed*, III, 2000, p. 201-218.
48. *Cercetarea arheologică, condiție a restaurării. Studiu de caz: Biserica Sf. Ilie Suceava*, în *Monumentul*, I, 2000, p. 139-141.
49. *Plastica zoomorfă cucuteniană de la Mihoveni - Cabla Morii*, în *ArhMold*, XXIII-XXIV, 2000-2001 (2003), p. 259-281 (în colaborare cu S. Haimovici, B.-P. Niculică).
50. *Cable din timpul lui Ștefan cel Mare descoperite la Cetatea de Scaun a Sucevei*, în *Ars Transilvaniae*, X-XI, 2000-2001, p. 35-62.
51. *Elemente vestimentare figurate pe cable din Moldova medievală*, în *AMM*, XXII-XXIV, 2001-2002, p. 62-83.
52. *Monumente de artă religioasă medievală*, în *Limba română*, Chișinău, XI, 2001, 1-3, p. 33-41.
53. *Din nou despre ceramica cenușie de la Suceava*, în *ArhMold*, XXV, 2002 (2004), p. 219-235.
54. *Sticla medievală din colecția Romstorfer*, în *ArhMed*, IV, 2002, p. 189-204.
55. *Virgil Vătășianu și șantierul arheologic Suceava*, în vol. *Arta românească - artă europeană*, Oradea, 2002, p. 15-19.
56. *Imagini ale Cetății de Scaun a Sucevei în picturile murale din bisericile moldovenești*, în vol. *Sub zodia Vătășianu*, Cluj-Napoca, 2002, p. 58-62.

-
57. *Contribuții la istoriografia bisericii Sfântul Gheorghe (Mirăuți) din Suceava*, în *Monumentul*, III, 2002, p. 74-79.
 58. *L'épée en bronze découverte à Măneuți (com. Frătăuții Vechi, dép. de Suceava)*, în *SAA*, IX, 2003, p. 167-172.
 59. *Noi cable descoperite la Curtea Domnească din Suceava*, în vol. *Artă. Istorie. Cultură. Studii în onoarea lui Marius Porumb*, Cluj-Napoca, 2003, p. 121-127.
 60. *Cable cu elemente animaliere descoperite în Moldova*, în *ArhMold*, XXVI, 2003, p. 143-175 (în colaborare cu S. Haimovici).
 61. *Biserici din timpul lui Ștefan cel Mare de la Suceava*, în *Ars Transsilvaniae*, XII-XIII, 2002-2003, p. 13-26.
 62. *Noi cercetări arheologice de teren în județul Suceava*, în *Suceava*, XXIX-XXX, 2002-2003, p. 117-226 (în colaborare cu M. Andronic, Fl. Hău, M. Gogu, B.-P. Niculică, I. Mareș).
 63. *Necropola medievală de la Siret - CEC*, în *Suceava*, XXIX-XXX, 2002-2003, p. 363-398 (în colaborare cu Fl. Hău).
 64. *Motive decorative pe cable datând din timpul domniei lui Ștefan cel Mare la Cetatea de Scaun a Sucevei*, în vol. *Ștefan cel Mare și Sfânt în memoria băcăoanilor*, Bacău, 2004, p. 157-172.
 65. *Ștefan cel Mare și Cetatea de Scaun a Sucevei*, în *Revista Muzeelor*, 40, 2004, 3, p. 29-34.
 66. *Un possible tombeau appartenant à la culture Cucuteni découvert à Mihoveni - Cabla Morii*, în *SAA*, X, 2004, p. 21-30.
 67. *Biserica Sfântul Gheorghe (Mirăuți) în secolul XIX*, în *Monumentul*, V, 2004, p. 115-122.
 68. *Locuințe medievale la Suceava*, în *Cumidava*, XXVIII, 2005, p. 23-34.
 69. *Acoperișul bisericilor din Moldova. Secolele XV-XVI*, în *Ars Transsilvaniae*, XIV-XV, 2004-2005, p. 13-22.
 70. *Din istoricul bisericii Sfântul Dumitru din Suceava*, în *Monumentul*, VI, 2005, p. 51-78.
 71. *Cable polono-lituaniene descoperite la Suceava*, în *ArhMed*, V, 2005, p. 159-170.
 72. *Observații privind tehnica de obținere a ceramicii decorative de fațadă din Moldova medievală*, în *ArhMold*, XXVIII, 2005, p. 189-200.
 73. *Cable inedite de la Botoșani*, în *AMS*, IV, 2005, p. 256-267 (în colaborare cu Ed. Setnic).
 74. *Arme, armuri, piese de harnașament figurate pe cable descoperite în Moldova*, în *ArhMold*, XXIX, 2006 (2007), p. 129-151.
 75. *Biserici dispărute la Suceava*, în *Historia Urbana*, XV, 2007, 1-2, p. 177-212.
 76. *Fragmente de vase antropomorfe în colecțiile Complexului Muzeal Bucovina Suceava*, în *Suceava*, XXXI-XXXIII, 2004-2006 (2007), p. 23-28 (în colaborare cu I. Mareș).

77. *Considerații asupra descoperirilor din epoca bronzului de la Bosanci - „La Pod la Rediu” (com. Bosanci, jud. Suceava), în Suceava, XXXI-XXXIII, 2004-2006 (2007), p. 39-59 (în colaborare cu B.- P. Niculică).*
78. *Ceramica de uz comun smălțuită și decorată descoperită la Mănăstirea Putna, în vol. Cercetări arheologice la Mănăstirea Putna, Sfânta Mănăstire Putna, I, 2007, p. 109-175.*
79. *Ceramica monumentală descoperită la Mănăstirea Putna, în vol. Cercetări arheologice la Mănăstirea Putna, Sfânta Mănăstire Putna, I, 2007, p. 199-210.*
80. *Éléments vestimentaires représentés sur des carreaux de pôle de la Moldavie médiévale, în ArbMold, XXX, 2007 (2008), p. 181-197.*
81. *Din nou despre atelierul aulic de ceramică de la Suceava din timpul domniei lui Ștefan cel Mare, în ArbMed, VI, 2008, p. 195-203.*
82. *Mijloace de iluminat medievale păstrate în colecțiile Complexului Muzeal Bucovina din Suceava, în ArbMold, XXXI, 2008 (2009), p. 79-102.*
83. *Obiecte de os medievale păstrate în colecțiile Muzeului Național al Bucovinei, în ArbMed, VII, 2008, p. 273-290.*
84. *Cable fragmentare descoperite la Liteni, comuna Moara, județul Suceava, în Suceava, XXXIV-XXXVI, 2007-2009 (2009), p. 193-200.*
85. *Săsciori, un sat dispărut din ținutul Sucevei, în Suceava, XXXIV-XXXVI, 2007-2009 (2009), p. 225-230 (în colaborare cu M. Andronic).*
86. *Small Finds Dating from the Pre-Cucuteni Culture, from Mihoveni-CablaMorii, în vol. Itinera in praeistoria. Studia in honorem magistri Nicolae Ursulescu quinto et sexagesimo anno, Iași, 2009, p. 104-114 (în colaborare cu C.-E. Ursu).*
87. *De l'histoire de l'église Sfântul Dumitru de Suceava, în Historia Urbana, 2008, p. 65-89.*
88. *Vase tip Miletus descoperite la Suceava, strada Dragoș Vodă, în vol. Românii în Europa medievală (Între orientul bizantin și occidentul latin). Studii în onoarea profesorului Victor Spinei, Brăila, 2008, p. 755-767 (în colaborare cu N. Dinu).*
89. *O locuință din timpul domniei lui Ștefan cel Mare pe Câmpul Șanțurilor de la Suceava - casa din zona B, în AP, IV, 2008, 2, p. 5-68.*
90. *Obiecte antice în medii medievale din Moldova, în ArbMold, XXXII, 2009 (2010), p. 291-297.*
91. *Islamic Water Filter Jug Found in the Romstorfer Collection in Suceava, în Peuce, S. N., VII, 2009, p. 421-424 (în colaborare cu N. Dinu).*
92. *Din nou despre ceramica „Hoardei de Aur” din teritoriul dintre Carpați și Prut, în ArbMold, XXXIII, 2010, p. 243-253.*
93. *Case domnești în cuprinsul mănăstirilor din Moldova, în AP, VIII, 2012, 2, p. 39-58.*

94. *Fragmente de pictură descoperite la curtea domnească din Suceava*, în *Ars Transsilvaniae*, XXII, 2012, p. 73-77.
95. *Un vas „Kraak Wanli” păstrat în colecția de arheologie medievală a Muzeului Bucovinei din Suceava*, în *ArhMold*, XXXVI, 2013, p. 291-296 (în colaborare cu N. Dinu).
96. *descoperire uitată de la Suceava. Un ou din ceramică de Kütahya*, în *Apulum*, L, 2013, 1, p. 411-417.
97. *Sigiliul episcopului Dosithei Herescu*, în *AP*, X, 2014, 2, p. 273-286.
98. *Spitalul din Suceava ctitorit de Anastasie Crimca*, în *Dragomirna și ctitorii ei. Actele colocviului din 20-23 iulie 2009*, Sfânta Mănăstire Dragomirna, 2014, p. 377-382.
99. *Putna înainte de Putna. Puncte de vedere privind începuturile Mănăstirii*, în *Cercetări arheologice la Mănăstirea Putna*, Sfânta Mănăstire Putna, II, 2016, p. 47-58.
100. *Fragmente de veșminte aflate în mormintele Mănăstirii Putna*, în *Cercetări arheologice la Mănăstirea Putna*, Sfânta Mănăstire Putna, II, 2016, p. 59-74.

CATALOAGE DE EXPOZIȚII

1. *Expoziția Cable medievale din Moldova - catalog*, Muzeul de Istorie Piatra-Neamț, 1995 (în colaborare cu El. Ciubotaru, Gh. Dumitroaia).
2. *Mode și veșminte din trecut. Secolele XV-XVII*, Muzeul de Istorie Suceava, 2005 (în colaborare, coordonator științific P.-V. Batariuc).

OBITUARIA

1. *Olga Ștefanovici (1952-1998)*, în *Suceava*, XXII-XXV, 1997-1998 (2000), p. 500-501.
2. *Tamara Constantiniuc*, în *Suceava*, XXXI-XXXIII, 2004-2006 (2007), p. 404.
3. *Ioan Cocuz*, în *Suceava*, XXXI-XXXIII, 2004-2006 (2007), p. 405-406.
4. *Alexandru Artimon*, în *Suceava*, XXXIV-XXXVI, 2007-2009 (2009), p. 503-508.

REFERIRI BIOGRAFICE

1. Em. Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, Biblioteca I. G. Sbiera Suceava, Princeps Edit, Iași, 2004, vol. I, p. 78-79.
2. C. Asăvoaie, *Paraschiva-Victoria Batariuc - în ani de împliniri*, în *ArhMold*, XXXI, 2008 (2009), p. 333-336.
3. C.-E. Ursu, *Paraschiva-Victoria Batariuc (13 ianuarie 1948-17 iunie 2016)*, în *ArhMold*, XXXIX, 2017, p. 463-467.

Rodica POPOVICI